

DOI: 10.7596/taksad.v6i4.973

Citation: Reisoğlu, S., & Yazıcı, H. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluşlarını Yordamada Beş Faktör Kişilik Özellikleri, Mizah Tarzları ve Duygusal Zekânın Rolü. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(4), 888-912. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v6i4.973>

Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluşlarını Yordamada Beş Faktör Kişilik Özellikleri, Mizah Tarzları ve Duygusal Zekânın Rolü

The Role of University Students' Five Factor Personality Traits, Humor Styles, and Emotional Intelligence on Their Interpretation of Subjective Well-Being

Serpil Reisoğlu¹, Hikmet Yazıcı²

Abstract

There are some psychological and demographic variables that used in interpretations of university students' subjective wellbeing. This study aims at predicting the relationship between five factor personality traits, humor styles, emotional intelligence, age, and gender and subjective well-being. This cross sectional study was conducted with 1534 university students. Data collection tools were Demographic Questionnaire, PANAS, short form of 5 Factor Personality Traits Scale, Humor Styles Questionnaire, and Bar-On Emotional Quotient Inventory. Pearson Product-moment Correlation Co-efficient, Multiple Linear Regression, Independent t-test were used for analysis of data. A multiple regression analysis was performed with subjective well-being as the dependent variable, and personality, humor styles, emotional intelligence, age and gender as predictor variables. The results show that neuroticism, extraversion, conscientiousness, openness to experience, self-defeating humor, general psychological state, personal skills, inter-personal skills, coping with stress, age, gender are significantly predictive variables of subjective well-being.

Keywords: Subjective well-being, Five factor personality, Humor, Emotional intelligent.

¹ Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı, Turkey. E-mail: serpilreisoglu@hotmail.com

² Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı, Turkey. E-mail: hyaziciktu@gmail.com

Öz

Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerini yordayan birtakım psikolojik ve demografik değişkenler vardır. Bu araştırmada beş faktör kişilik özellikleri, mizah tarzları ve duygusal zekâ, yaş ve cinsiyetin öznel iyi oluşu yordama düzeylerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma 1534 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, öznel iyi oluşu ölçmek için Yaşam Doyumu ve Pozitif-Negatif Duygulanım Ölçeği (PANAS), Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin kısa formu, Mizah Tarzları Ölçeği ve Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği kullanılmıştır. Veri analizleri için Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı, çoklu doğrusal regresyon analizi ve bağımsız *t* test teknikleri kullanılmıştır. Kurulan çoklu doğrusal regresyon analizinde öznel iyi oluş bağımlı, kişilik, mizah, duygusal zekâ, yaş ve cinsiyet bağımsız değişkenler olarak yer almıştır. Sonuçlar beş faktör kişilik özelliklerinden nevrozlu, dışadönüklük, sorumluluk ve deneyime açıklık, mizah tarzlarından kendini yıkıcı mizah, duygusal zekâ özelliklerinden genel ruh durumu, kişisel beceriler, kişilerarası beceriler ve stresle başa çıkma ile demografik özelliklerden yaş ve cinsiyetin öznel iyi oluşu anlamlı düzeyde açıkladığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Öznel iyi oluş, Beş faktör kişilik, Mizah, Duygusal zekâ.

1. Giriş

Öznel iyi oluş (ÖİÖ), yaşamın tüm yönleriyle değerlendirilmesi sonucu algılanan iyi olma veya mutluluk düzeyinin bir göstergesidir (Diener, 1984). Araştırmalar, ÖİÖ'nün olumlu ve olumsuz duygulanım ile yaşam doyumu olmak üzere üç boyutlu bir yapı içerdiğini göstermektedir (Diener, Suh ve Oshi, 1997). ÖİÖ'nün bilişsel bileşeni olan genel doyum ya da yaşam doyumu; aşk, evlilik, arkadaşlık, eğlence gibi yaşamın farklı alanlarına ilişkin hazzı ifade eder. Olumlu duygulanım boyutu; zevk, şefkat, gurur duyma gibi olumlu duyguları (Lucas ve Diener, 2008), olumsuz duygulanım boyutu ise; suçluluk, üzüntü, kızgınlık, utanma ve kaygı gibi olumsuz duyguları içerir (Diener ve diğ., 1997). Kabaca bakıldığında; neşe, güven, ümit gibi duyguların sıklıkla, öfke, nefret, üzüntü, suçluluk gibi olumsuz duyguların ise ender olarak yaşanması ve bunlarla bağlantılı olarak kişinin iş ve meslek alanı ile sosyal yaşamında bir işlev kaybı gözlenmemesi, ÖİÖ'nün temel göstergeleri olarak kabul edilebilir (Diener, 1984; Ryff ve Keyes, 1995).

Psiko-sosyal değişkenlerin neredeyse tamamıyla bağlantı içinde olan ÖİÖ daha çok kişilik özellikleriyle ilişkilendirilerek incelenmiştir (Aydoğan, 2005; Lucas ve Diener, 2001; Lyubomirsky, 2007; Magnus ve Deiner, 1991; Seligman ve Pawelski, 2003). ÖİÖ, kişilik

değerlendirmelerinde önceki yaklaşımlardan farklı bir perspektif ortaya koyan beş faktör kişilik modeli ile birlikte de incelenmeye çalışılmıştır (Costa ve McCrea, 1980; Diener, 2003; Gutierrez, Jimenez ve Hernandez, 2005; Jovanović, 2011; Lui, Rollock, Chang, Leong ve Zamboanga, 2016). Beş faktörlü yapıda kişilik; dışadönüklük, nevroitiklik, yumuşak başlılık, sorumluluk ve deneyime açıklık boyutları ile sınıflandırılır. Araştırmalar (ör.Cenkseven ve Akbaş, 2007; Çetin, Turgut ve Sözen, 2015; Hayes ve Joseph, 2003; Magnus ve Deiner, 1991) dışadönüklük ve nevroitiklik boyutlarının öznel iyi olma ile güçlü bir ilişki içinde olduğunu ortaya koyarken, sorumluluk, yumuşak başlılık ve deneyime açıklık boyutları ile sergilenen ilişki düzeyinin değişken olduğunu göstermiştir. ÖİÖ ile kişilik boyutları arasında tespit edilen ilişkilerin gücü ve yönü farklı şekillerde gözlenmektedir. Örneğin kaygı, depresyon ve kızgınlık gibi olumsuz duygularla kendini gösteren nevroitik kişilik ile ÖİÖarasındaki ilişki negatif yönlüdür (Barric ve Mount, 1991; Hidalgo, Bravo, Martinez, Pretell, Pastigo ve Rabadan, 2010). Öte yandan hayata iyimser bakma ve güçlü bir yaşam enerjisine sahip olma ile kendini gösteren dışadönüklük (Tkach ve Lyubomirsky, 2006) olumlu ruh halinin belirtileri arasında gözlenen neşe, istek, enerjik ve arkadaş canlısı olma gibi özelliklerle (Costa ve McCrae, 1992) pozitif yönde ilişki içindedir. Dışadönüklük ve nevroitikliğin ÖİÖ ile sergilediği güçlü ilişki her iki değişkenin duygu odaklı karakterinden kaynaklanmaktadır (Fujita, 1991; Garcia ve Erlandsson, 2011). Yaşanan duyguların ifade edilmesini ve bireyin duygusal yaşantılara açık hale gelmesini kolaylaştıran deneyime açıklık boyutu, olumlu duygu durumuna ve haliyle mutluluğa etki eder (DeNeve Cooper, 1998). Ancak duyguların açıkça ifade edilmesi her kültürel yapı ile bağdaşmadığı için, deneyime açıklık ÖİÖ ile her zaman güçlü (Smith, 2010) ve tutarlı bir ilişki göstermemektedir (DeNeve Cooper, 1998). Yumuşak başlılık kişilik özelliğine sahip olan bireylerin bağımlı ya da boyun eğici bir davranış içinde olması ve bunun da olumsuz bir duygulanıma yol açması beklenebilir. Ancak boyun eğmeyi ya da itaati olumlu birer kişisel özellik olarak değerlendiren kültürel yapılarda, benzer bir duygusal sonuç ortaya çıkmayabilir. Bu tablo kültürlerin bireyci ve kolektivist yapıları ile ilişkilidir. Kolektivist karakterlerinden dolayı doğu toplumlarında ait olma, bağımlılık ya da boyun eğme, ulvi davranışlar olarak değerlendirilebilir. Böyle bir değişken tablo yumuşak başlılık ile ÖİÖ arasındaki ilişkinin niteliğini de etkiler (McCrae ve Costa, 2003). Sorumluluk olarak adlandırılan kişilik özelliği; temkinli, sebatkâr, yeterli ve çalışkan olmayı ifade eder. Bu kişiler olumsuz duyguları düşük, olumlu duyguları ise daha yüksek seviyede yaşarlar ve bu yolla daha çok doyuma ulaşırlar (McCrae ve Costa, 1991). Araştırmalar dışadönüklük ve nevroitiklikten sonra ÖİÖ ile en güçlü ilişki içinde olan boyutun sorumluluk olduğunu bildirmektedir (Brebner, 1998; Furnham ve Chang, 1997; Grant, Langan-Fox ve Anglim,

2009). Bunun yanında bu kişilik boyutunu ÖİÖ'yu açıklayan aracı bir değişken olarak kabul edenler de vardır (Marrero-Qe-uevedove Carballeira-Abella, 2011; McCrae ve Costa, 1991). ÖİÖ'yu anlamlı düzeyde açıklayan temel değişkenlerden biri mizahtır (Aslan, 2006; Martin, Puhlik-Doris, Larsen, Gray ve Weir, 2003). Mizahi sürece eşlik eden neşe ve keyif, gülümseme ya da gülme biçiminde davranışsal bir tepkiye de yol açar (Martin, 2007). Mizahın yarattığı neşe, sevinç, keyif ve haz alma gibi olumlu duygular, ÖİÖ'nun olumlu duygulanım boyutunu oluşturan duygularla paralellik gösterir (Diener ve diğ., 1997). Kùltürler arası çalışmalar mizahın psikolojik ve fiziksel sağlığa faydalı olduğunu, kişiler arası ilişkileri geliştirip, gerginliği azalttığını ve böylece, bireylerin yaşam kalitesine katkı sağladığını ortaya koymuştur (Martin ve diğ., 2003). Mizah aynı zamanda kaygı, stres ve depresyon duygularını azaltıp, öz saygı, iyimserlik, samimiyet gibi duyguları arttırdığı için, ÖİÖ ile güçlü bir ilişki sergiler (Kazarian ve Martin, 2004; Panish, 2002; Thorson, Powell, Schuller ve Hampes, 1997; Yerlikaya, 2009). Martin ve arkadaşları (2003) mizahı; kendini geliştirici, katılımcı, saldırgan ve kendini yıkıcı mizah olmak üzere, ikisi uyumlu ikisi uyumsuz dört farklı tarzda sınıflandırır. Kendini geliştirici mizah ve katılımcı mizah ÖİÖ ile pozitif ilişki içindedir (Kazarian ve Martin, 2004) ve kendini geliştirici mizah ÖİÖ'yu en güçlü açıklayan mizah tarzıdır (Tùmkaya, 2011). Kişilerarası uyumlu bir mizah türü olan katılımcı mizah anlayışına sahip olanların öz saygıları yüksektir (Hampes; 2006). Bu kişiler hem etkili iletişim kurabilme hem de olumlu duyguları yaşayabilme becerisine sahiptirler (Martin, 2004). Bu durum doğal olarak mutluluğa yol açar (Martin ve diğ., 2003). İnsan kişiliğine zarar verici bileşenlere sahip olan yıkıcı mizah ile öznel iyi oluş arasında negatif bir ilişki vardır (Kazarian ve Martin, 2004). Çünkü kişiler, problemlerini yapıcı bir şekilde çözmekten kaçınmak ya da olumsuz duygularının altında yatan asıl nedenleri gizlemek için bu mizah tarzına başvururlar (Martin ve diğ., 2003). Saldırgan mizah, başkalarının karakterine ve tavırlarına odaklanmaktadır. Bu tarza sahip olan kişiler bu yolla mizahı; alay etmek, sataşmak ve karşısındakini küçük düşürmek için kullanırlar (Zelvys, 1990). Kızgınlık, saldırganlık ve düşmanlık gibi olumsuz duyguları ifade etmek için kullanılan saldırgan mizah tarzı, uyumsuz mizahı ifade eder ve bu bakımdan ÖİÖ ile olumsuz ilişki sergiler (Jovanoviç, 2011). ÖİÖ ile ilişkilendirilen bir diğer önemli değişken duygusal zekâdır (Deniz ve Yılmaz, 2004; Tùmkaya, Hamarta, Deniz, Çelik ve Aybek, 2008). Duygusal zekâ, çevresel güçlùklere başa çıkma yeteneğini etkileyen sosyal ve duygusal alan ile ilgili yetenekler ve bunların uyum ya da psikolojik iyi olma haliyle ilişkisi şeklinde tanımlanabilir (Bar-On, 2000). Duygusal zekâyı oluşturan beceri ve yetenekler psikolojik iyi-oluş üzerinde etkilidir. Bu becerilerin yokluğu anksiyeteye, depresyona ve gerçeğliğin sınanmasında zorluklara yol açar (Bar-On, 2006).

Başka bir ifadeyle duygusal zekâ düzeyi yüksek olan bireylerin hem psikolojik iyi oluş hem de yaşam doyumu düzeyleri yüksektir (De Lazzari, 2001).

Demografik değişkenlerden cinsiyet ile ÖİÖ arasındaki ilişkileri ortaya koyan araştırmalar farklı sonuçlara işaret etmektedir. Epidemiyolojik çalışmalar cinsiyet değişkeninin bazı psikopatolojik belirtiler için önemli bir değişken olduğunu göstermektedir. Örneğin depresyon belirtilerinin erkeklere oranla kadınlar arasında daha yaygın gözlendiği neredeyse tüm araştırmacılar tarafından kabul edilmektedir. Benzer ilişkilendirmeler erkekler için de söz konusu olmaktadır. Psikolojik belirtilerin cinsiyet ile olan özgün ilişkisi cinsiyet ÖİÖ ilişkisine farklı şekilde yansımaktadır. Bu nedenle bazı çalışmalarda kadınlar (Gündoğdu ve Yavuzer, 2012; Shmotkin, 1990) bazılarında erkekler lehine (Ayyash-Abdo ve Alamuddin, 2007; Tümkaya 2011) sonuçlar elde edilmekte ya da bir farka rastlanmamaktadır (Tuzgöl-Dost, 2006, 2010). Ancak genel olarak bakıldığında eğitim, gelir düzeyi gibi değişkenlerle birlikte cinsiyet değişkeninin de ÖİÖ üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu düşünülebilir.

ÖİÖ, yaş ve gelişim dönemlerinden bağımsız olarak incelenemez. Bireyler kimlik kazanma çabalarının belirgin şekilde ortaya çıktığı ergenlik döneminden sonra üniversite eğitimine başlamaktadır. Bu dönem ÖİÖ ile bağlantılı olan yakın ilişkiler kurma ve kariyer seçim süreçlerinin ivme kazandığı yaşam evresidir. Bu nedenle üniversite öğrencilerinin ÖİÖ düzeylerini akademik başarı, öğrenilmiş çaresizlik (Cenkseven ve Akbaş, 2007), kontrol odağı (Tuzgöl-Dost, 2006), kişilik (Eryılmaz, 2009) ve mizah (Açıkgöz, 2016) gibi farklı değişkenlerle ilişkilendirerek inceleyen pek çok araştırmaya rastlamak mümkündür (Açıkgöz, 2016; Boysan, 2012; Deniz ve Yılmaz, 2004; Tuzgöl-Dost, 2006). Bu çalışmanın amacı öncekilerden farklı olarak ÖİÖ'yu kişilik özellikleri, mizah tarzları ve duygusal zekâ ile ilişkilendirerek açıklamaya çalışmaktır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Nicel yaklaşıma dayalı olarak tasarlanan bu araştırmada, ilişkisel ve nedensel karşılaştırma modelleri kullanılmıştır. İlişkisel araştırmalarda iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiler incelenebilmektedir. Bu araştırmalar, betimlemenin ötesinde durumların ilişkisini gösterir. Bu yaklaşım, araştırmacının herhangi bir şekilde yönlendirme ya da müdahale yapmamasını gerektirir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). İlişkisel araştırmalar, değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinin yanı sıra yordama yapmaya da imkân verir. Yordayıcı ilişkisel araştırmalarda amaç; değişkenler arasındaki

ilişkiyi incelemek ve bağımsız değişkenlerden yola çıkarak bağımlı değişkeni açıklamaya çalışmaktır (Balcı, 2005).

2.2. Araştırma Grubu

Çalışmanın araştırma grubunu, Trabzon'da bulunan Karadeniz Teknik Üniversitesinin farklı bölüm ve programlarından rastgele belirlenen 1534 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaşları 17 ile 36 arasında değişmektedir (Ort=20.66, Ss=2.15). Araştırma grubunu belirlemek için uygun örnekleme tekniği kullanılmıştır. Uygun örnekleme, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemleri içerisinde değerlendirilir. Uygun örnekleme yöntemini kullanan araştırmacı, en ulaşılabilir birimden başlamak üzere örneklemini oluşturmaya başlar ya da en ulaşılabilir ve maksimum tasarruf sağlayacak birimlere ulaşmaya çalışır (Büyüköztürk ve diğ., 2012). Bu yöntem, sonuçların genellenmesi açısından bir sınırlılık oluşturabilir. Örneklemin doğasından kaynaklanan bu tür sınırlılıklar, posthoc analizleri ve kısmi korelasyon gibi istatistiksel tekniklerle kısmen kontrol altına alınabilir (Barker, Pistrang ve Elliott, 2002).

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından geliştirilen formda katılımcılarla ilgili yaş ve cinsiyet gibi bazı demografik bilgilere yer verilmiştir.

2.3.2. Öznel İyi Oluş Ölçekleri

ÖİÖ ölçümlerinde öz bildirim dayalı ölçekler olan yaşam doyum ölçeği pozitif ve negatif duygulanım ölçekleri kullanılmaktadır (Garcia ve Erlandsson, 2011; Grant ve diğ., 2009; Oğuz-Duran ve Tan, 2013). Araştırma grubunun ÖİÖ puanları, olumlu duygulanım ve yaşam doyum puanları toplamından olumsuz duygulanım puanları çıkartılarak elde edilmiştir (Diener, 1984).

2.3.4. Yaşam Doyumu Ölçeği

Yaşam doyum ölçeği (YDÖ) Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Durak, Senol-Durak ve Gençöz (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçek beş maddeden oluşmaktadır ve maddeleri 1-7 arasında

puanlanmaktadır. YDÖ’de maddelerin değerleri toplanarak toplam puan elde edilmektedir. Puan genişliği 1-35 arasında değişmektedir. Puanlardaki artış yaşam doyumundaki artışa işaret etmektedir. Üç hafta ara ile iki kez uygulanan ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı $r=.85$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları ilk çalışmada $\alpha=.76$ ikincisinde ise $\alpha=.82$ ’dir. Ölçme aracının pozitif duygulanımla $r=.26$ ($p<.01$), negatif duygulanımla $r= -.29$ ($p<.01$), iş stresiyle $r=-.34$ ($p<.01$), tükenmişlikle $r= -.39$ ($p<.01$) ve depresyonla ilişkisi $r=-.30$ ($p<.01$) olarak bulunmuştur (Durak ve diğ., 2010). Bu çalışma için yapılan güvenilirlik analizinde ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha=.81$ ’dir.

2.3.5. Olumlu-Olumsuz Duygulanım Ölçeği

Pozitif ve negatif duygulanım ölçeği (PANAS), Watson, Clark ve Telgen tarafından 1988 yılında geliştirilmiştir ve Türkçe’ye uyarlaması Gençöz (2000) tarafından yapılmıştır. Ölçek 10 pozitif, 10 negatif duygu ifadesinden oluşmaktadır. 1-7 arası puanlanan Likert tipli bir ölçektir. Üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmalarda iç tutarlılığı pozitif duygulanım için $\alpha=.88$ ve negatif duygulanım için $\alpha=.87$ bulunmuştur. Ayrıca iki alt ölçek arasında negatif yönde korelasyon vardır (Watson ve diğ., 1988). Yapılan çalışmada iki faktör bulunmuştur ve toplam varyansın %44’ünü açıklamaktadır. Pozitif ve negatif duygulanım için sırasıyla Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları; $\alpha=.83$ ve $\alpha=.86$ olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma için yapılan güvenilirlik analizinde ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı “Pozitif duygulanım” alt ölçeği için $\alpha=.82$ ve “Negatif duygulanım” alt ölçeği için $\alpha=.82$ olarak bulunmuştur

2.3.6. Beş Faktör Kişilik Envanteri

Somer, Korkmaz ve Tatar (2002) bu ölçeği uluslararası bir kişilik madde havuzundan (Goldberg, 1999) yararlanarak geliştirmişlerdir. Ölçek, 220 madde, 17 alt boyut ve beş faktörden oluşmaktadır. Likert tipi ölçek 1-5 arasında puanlanmaktadır ve alt ölçek toplam puanlarına dayalı işlem yapılabilir. Ölçeğin güvenilirlik analiz sonuçlarına göre, Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları; “Dışadönüklük” $\alpha=.87$, “Yumuşak başlılık” $\alpha=.90$, “Sorumluluk” $\alpha=.92$, “Nevrotiklik” $\alpha=.93$, “Deneyime açıklık” $\alpha=.87$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin kısa formu Tatar (2005) tarafından geliştirilmiştir. Kısa formda beş faktör boyutları, sosyal istenirlik boyutu ve testi özensiz doldurma düzeyini belirlemek için kontrol maddeleri yer almıştır. Yapılan birçok geçerlilik çalışmasında kısa formun uzun formu çok iyi düzeyde yansıttığı ve temsil ettiği görülmüştür. Güvenirlik analiz sonuçlarına göre, Cronbach Alfa

güvenirlilik katsayıları sırasıyla; “Dışadönüklük” $\alpha=.82$ “Yumuşak başlılık” $\alpha=.82$, “Sorumluluk” $\alpha=.85$, “Nevrotiklik” $\alpha=.87$, “Deneyime açıklık” $\alpha=.79$ olarak bulunmuştur. Bu çalışma için yapılan güvenirlik analizinde ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları “Dışadönüklük” alt boyutu için $\alpha=.77$, “Yumuşak başlılık” boyutu için $\alpha=.80$, “Sorumluluk” boyutu için $\alpha=.69$, “Nevrotiklik” boyutu için $\alpha=.85$, “Deneyime açıklık” boyutu için $\alpha=.71$ ve “Sosyal istenirlik” boyutu için $\alpha=.55$ olarak bulunmuştur.

2.3.7. Mizah Tarzları Ölçeği (MTÖ)

Martin ve Puhlik-Doris (1999) tarafından dört farklı mizah tarzını ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek, 60 maddeden oluşmaktadır (Martin ve Puhlik-Doris, 1999’dan aktaran İlhan, 2005). Daha sonra Martin ve diğerleri (2003) tarafından revize edilerek madde sayısı 32’ye düşürülmüştür. Likert tipindeki ölçek 1-7 arasında puanlanmaktadır. Ölçeğinin ikisi uyumlu, ikisi uyumsuz mizah olmak üzere dört alt boyutu vardır. Teste bazı maddeler ters puanlanmaktadır. Her bir alt ölçekte 8 madde bulunmaktadır ve alt ölçek toplam puanlarına dayalı işlem yapılabilir (Martin ve diğ., 2003). Ölçeğin Türkçe uyarlaması Yerlikaya (2003) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin faktör yüklerinin .32 ile .75 arasında olduğu gözlenmiştir. Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları “Katılımcı mizah” için $\alpha=.74$, “Kendini geliştirici mizah” için $\alpha=.78$, “Saldırgan mizah” için $\alpha=.69$, “Kendini yıkıcı mizah” için $\alpha=.67$ olarak belirtilmiştir (Yerlikaya, 2003). Bu çalışma için yapılan güvenirlik analizinde Cronbach Alfa katsayıları; “Katılımcı mizah” boyutu için $\alpha=.75$, “Kendini geliştirici mizah” boyutu için $\alpha=.75$, “Saldırgan mizah” boyutu için $\alpha=.67$, “Kendini yıkıcı mizah” boyutu için $\alpha=.68$ olarak belirlenmiştir.

2.3.8. Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği (Bar-On EQ)

Ölçek, duygusal zekâyı (EQ) ölçmek için Revuen Bar-On (1997) tarafından geliştirilmiştir. Acar (2001) tarafından uyarlanan ölçek 88 maddeye indirilmiştir. Likert tipindeki ölçek 1-5 arasında puanlanmakta ve 5 temel boyut ve 15 alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam puan ve alt ölçek puanları üzerinde işlem yapmaya uygunluk taşıyan ölçekte, toplam puan arttıkça duygusal zekâ da artmaktadır. Ölçekte ters yönde puanlanacak maddeler bulunmaktadır. Ölçeğin güvenirlik analizinde Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları; ölçeğin toplam boyutları için $\alpha=.92$, “Kişisel beceriler” boyutu için $\alpha=.83$, “Kişiler arası beceriler” boyutu için $\alpha=.77$, uyumluluk boyutu için $\alpha=.65$, stresle başa çıkma boyutu için $\alpha=.73$ ve genel ruh durumu boyutu için $\alpha=.75$ olarak hesaplanmıştır (Acar, 2001). Bu çalışma için yapılan

güvenirlilik analizinde Cronbach Alfa katsayıları; ölçeğin toplam boyutları için $\alpha=.92$, “Kişisel beceriler” boyutu için $\alpha=.85$, “Kişiler arası beceriler” boyutu için $\alpha=.81$, uyumluluk boyutu için $\alpha=.62$, stresle başa çıkma boyutu için $\alpha=.72$ ve genel ruh durumu boyutu için $\alpha=.78$ olarak hesaplanmıştır.

2.4. Veri Analizleri

Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 20.0 paket programından yararlanılmıştır. Araştırma grubuna ve çeşitli araştırma değişkenlerine ait bilgiler tanımlayıcı istatistik teknikleri ile yapılmıştır. Veri analiz teknikleri olarak Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı, çoklu doğrusal regresyon analizi ve bağımsız *t* testi teknikleri kullanılmıştır.

3. Bulgular

Modelde beş faktör kişilik özellikleri, mizah tarzları ve duygusal zekâ ve yaş sürekli, cinsiyet ise kategorik (dummy) bağımsız değişkenlerdir. Bu değişkenlerin bağımlı değişken olan ÖİÖ’yu nasıl açıkladıklarını ortaya çıkarmak için, çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler incelenerek, çoklu bağlantı (Multicollinearity) problemi olup olmadığı tespit edilmiştir. Modelde Durbin Watson testi ile oto korelasyon durumu incelenmiş ve ortaya çıkan değer (1.884), beklenen değerlerin (1.5-2.5) sınırları arasında yer aldığı (Kalaycı, 2005) saptanmıştır. Enter yöntemi kullanılarak yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi, kurulan modelin anlamlı olduğunu göstermektedir ($F_{(16,1512)}=61,90$, $p<.001$). Yordayıcı değişkenlerin ÖİÖ ile ilgili açıkladığı varyansın oranı % 41’dir ($R^2=0.41$). Kurulan modelin bağımlı değişkene ilişkin açıkladığı varyans ise %40’dır ($\Delta R^2=.40$). Tablo 1’de model özetlenmektedir.

Tablo 1. Bağımlı Değişkeni, Bağımsız Değişkenlerle Açıklamaya Dayalı Çoklu Regresyon Modeli Özeti

MODEL	R	R ²	ΔR^2	TSH	Değişim İstatistikleri				
					ΔR^2	ΔF	<i>df1</i>	<i>df2</i>	<i>p</i>
1	.64	.41	.40	11.21	.41	61.90	17	1512	.001

$p<.001$ TSH= Tahmini standart hata

Tablo 2. ÖİÖ ile Değişkenler Arasındaki İlişkiler

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	Ort	SS	
1.ÖİÖ	1																		34.34	14.52
2.D	.31**	1																	3.51	.60
3.N	-.53**	-.31**	1																2.66	.73
4.S	.35**	.20**	-.36**	1															3.49	.52
5.DA	.26**	.35**	-.33**	.45**	1														3.99	.49
6.YB	.21**	.14**	-.22**	.30**	.40**	1													3.75	.60
7.KM	.22**	.54**	-.20**	.09**	.25**	.20**	.06**	1											41.21	8.21
8.GM	.24**	.42**	-.30**	.15**	.25**	.16**	.02	.23**	1										35	8.87
9.SM	-.18**	.04	.21**	-.30**	-.34**	-.34**	-.41**	-.15**	-.03	1									21.57	7.82
10.KYM	-.08**	.12**	.21**	-.16**	-.10**	-.01	-.25**	.12**	.23**	.37**	1								26.2	8.32
11.GRD	.53**	.42**	-.52**	.32**	.35**	.26**	.23**	.35**	.40**	-.19**	-.07**	1							3.83	.55
12.SBÇ	.35**	.04	-.52**	.22**	.18**	.30**	.24**	.04	.17**	-.21**	-.12**	.38**	1						3.15	.56
13.U	.37**	.19**	-.48**	.35**	.34**	.23**	.31**	.12**	.19**	-.30**	-.18**	.51**	.48**	1					3.49	.42
14.KAB	.30**	.29**	-.24**	.31**	.44**	.38**	.30**	.29**	.21**	-.37**	-.10**	.58**	.23**	.49**	1				4.04	.46
15.KB	.47**	.40**	-.53**	.35**	.41**	.13**	.24**	.28**	.29**	-.22**	-.20**	.69**	.34**	.61**	.59**	1			3.69	.47
16.Yaş	-.07**	-.01	-.03	-.03	-.03	-.05*	-.04	-.07**	.028	.13**	.08**	-.01	.05*	.07**	-.04	.01	1		20.67	2.16

*p<.05, **p<.01, ÖİÖ=Öznel iyi oluş, D= Dışadönüklük, N=Neurotiklik, S=Sorumluluk, DA=Derejeme Açıklık, YB=Yumuşak Başlılık, KM=Katılımcı Mizah, GM=Gelişimsel Mizah, SM=Saldırgan Mizah, KYM=Kendini Yıkıcı Mizah, GRD=GenelRuh Durumu, SBÇ=Stresle Başa çıkma, U=Uyumluluk, KAB=Kişiler Arası Beceriler, KB=Kişisel Beceriler.

Tablo 3'de görüldüğü gibi, standardize edilmiş regresyon katsayılarına göre, yordayıcı değişkenlerin ÖİÖ üzerindeki anlamlı görelî önem sırası şöyledir; genel ruh durumu($\beta=.27$, $p<.001$), nevroitiklik($\beta= -.26$, $p<.001$), kişisel beceriler ($\beta= .13$, $p<.001$), sorumluluk ($\beta= .13$, $p<.001$), cinsiyet ($\beta=.10$, $p<.001$), stresle başa çıkma ($\beta=.08$, $p<.01$), dışadönüklük ($\beta=.07$, $p<.01$), kişilerarası beceriler ($\beta= -.07$, $p<.05$), gelişime açıklık ($\beta= -.07$, $p<.01$), kendini yıkıcı mizah ($\beta=.05$, $p<.05$) ve yaş ($\beta= -.05$, $p<.05$). Buna karşın katılımcı mizah ($\beta=.01$, $p>.05$), gelişimci mizah ($\beta= -.03$, $p>.05$), saldırgan mizah ($\beta=-.1$, $p>.05$), yumuşak başlılık ($\beta=.04$, $p>.05$) ve uyumluluk ($\beta= -.01$, $p>.05$) değişkenlerinin modele özgün katkılarının anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Çoklu Regresyon Modelinde ÖİÖ'yu Açıklayan Katsayılar

<i>p</i>		SEK		SK	<i>t</i>	
		B	SH			<i>B</i>
Model 1	Sabit	-.27	6.27	-.04	.965	
	D	1.71	.65	.07	2.64*	.008
	YB	.91	.59	.04	1.53	.126
	S	3.58	.67	.13	5.37**	.000
	N	-5.20	.57	-.2	-9.21**	.000
	DA	-1.93	.77	-.07	-2.5*	.012
	KM	.02	.05	.01	.50	.614
	GM	-.05	.04	-.03	-1.33	.183
	KYM	.09	.04	.05	2.16*	.031
	SM	-.02	.05	-.01	-.44	.661
	GRD	7.04	.83	.27	8.47**	.000

SBC	1.98	.66	.08	2.99*	.003
U	-.22	.97	-.01	-.23	.819
KAB	-2.27	.95	-.07	-2.38*	.017
KB	4.00	1.05	,13	3.83**	.000
Cinsiyet	3.04	.66	.10	4.60**	.000
Yaş	-.32	.14	-.05	-2.29*	.022

* $p < .05$, ** $p < .001$, SEK:Standardize edilmemiş katsayılar, SK:Standart katsayılar, SH:Standart hata

Kadın ve erkek öğrencilerin ÖİÖ düzeylerindeki farklılıkları belirlemek üzere yapılan bağımsız t testi sonuçları Tablo 4’de gösterilmiştir. Analiz sonucunda ÖİÖ puanlarında cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur ($t=4.97$, $sd=1530$, $p < .001$, $d=.26$). Bu fark kız öğrencilerin ÖİÖ puanlarının (Ort= 35.77 ± 14.16), erkek öğrencilerin puanlarından (Ort= 32 ± 14.77) anlamlı düzeyde yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 4. Cinsiyetler Arasındaki ÖİÖ Farklılıkları

Faktör	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	t	P	<i>Cohens'd</i>
	Kadın	948	35.77	14.16			
					4.97	.000	.26
ÖİÖ	Erkek	584	32.00	14.77			

5. Tartışma

Bu araştırmanın temel amacı; ÖİÖ’nun, beş faktör kişilik özellikleri, mizah tarzları ve duygusal zekâ değişkenleri tarafından hangi düzeyde açıklandığını incelemektir. Yapılan çoklu doğrusal regresyon analizinde beş faktör kişilik özelliklerinden nevrotilik, sorumluluk, dışadönüklük ve deneyime açıklığın ÖİÖ’yu anlamlı düzeyde açıkladığı belirlenmiştir. Romero, Gomez-Fraguela ve Vıllar’in (2012) çalışmaları da nevrotilik, dışadönüklük,

sorumluluk ve deneyime açıklık kişilik özelliklerinin ÖİÖ'yu anlamlı düzeyde yordadığını ortaya koymaktadır. Beş faktör kişilik özelliklerinden nevrotiklik ile ÖİÖ arasında negatif, sorumluluk, dışadönüklük ve deneyime açıklık ile pozitif yönde ilişkiler bulunmuştur. Çalışmanın bu sonuçları literatürle örtüşmektedir (Albuquerque, Pedrosa de Lima, Matos ve Figueriedo, 2012; Eryılmaz ve Öğülmüş, 2010; Morrison, 1997; Penley ve Tomaka, 2002). Bununla birlikte, birçok araştırma sonucu ÖİÖ en güçlü yordayan kişilik özelliklerinin nevrotiklik ve dışadönüklük olduğunu ortaya koymaktadır (Doğan, 2013; Furnham ve Petrides, 2003; Hřebíčková, Blatný ve Jelínek, 2010). Bu çalışmada da nevrotiklik ÖİÖ'yu açıklayan bir kişilik özelliği olarak gözlenmiştir. Buna göre nevrotik kişilikle ilgili puanlar arttıkça ÖİÖ azalmaktadır. Bu kişilik özelliği, ÖİÖ'nun olumsuz duygu bileşeninin temel kaynağıdır (Argyle, 1996) ve olumsuz duygu mekanizmasını etkilemektedir. Dolayısıyla duygusallık, dürtüsellik, anksiyete, depresyon, korku, öfke gibi olumsuz duyguları yaşayan nevrotik bireylerin (Barric ve Mount, 1991; McCrae ve Costa, 1987) mutsuz olmaya daha çok eğilimli oldukları ve daha fazla olumsuz duygu yaşadıkları belirtilmektedir (Hidalgo ve diğ., 2010).

Sorumluluk, ÖİÖ'yu anlamlı düzeyde yordayan beş faktör kişilik boyutlarından biri olarak bulunmuştur. Momeni de (2016) sorumluluk kişilik özelliği ile ÖİÖ'un güçlü bir ilişki içinde olduğunu belirtmiştir. Bu sonuca göre sorumluluk arttıkça, ÖİÖ düzeyi de artmaktadır. Sorumluluk kişilik özelliğine sahip bireyler, bilinçli, başarı yönelimli, düzenli, planlı, mükemmeliyetçi ve çalışkandırılar (Judge ve Higgins, 1999). Wayne, Musisca ve Fleeson'a (2004) göre bilinçli ve planlı olma, zamanı iyi kullanma gibi beceriler zaman baskısını ortadan kaldırarak, stres ve gerginlikten kaynaklanan çatışmayı azaltmaktadır. Dolayısıyla bu bireylerin özellikle okul ve iş ortamlarında daha başarılı olmaları (Somer, 1998) ve yüksek yaşam doyumu hissetmeleri muhtemeldir (McCrae ve Costa, 1991). Bu çalışmalar bu araştırmada elde edilen bulgularla tutarlılık göstermektedir.

Beş faktör kişilik özelliklerinden dışadönük ile ÖİÖ arasında pozitif yönde ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgular literatürle örtüşmektedir (Huebner, 1991; Wilson ve Gullone, 1999). Araştırmalar, sosyal zekâsı yüksek, kişilerarası ilişkilerde başarılı ve iyimser bireylerin mutluluk düzeylerinin güçlü olduğunu bildirmektedir (Eryılmaz ve Atak, 2011; Hooda, Sharma ve Yadava, 2009; Kümbül-Güler ve Emeç, 2006). Dışadönüklerin sahip oldukları sosyal beceriler, onların mutluluk kaynaklarından biri olarak değerlendirilmektedir (Argyle ve Lu, 1990). Duygu-kişilik ilişkisini inceleyen araştırmalar, olumlu duygu ve dışadönüklük arasında güçlü bir ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır (Argyle, 1996; Diener ve Larsen,

1993; McCrae ve Costa, 1991). Karakteristik olarak neşeli, enerjik ve olumlu bir duygusal durum içinde olan dışadönükler sosyal ortamlardan daha fazla doyum alırlar (Izard, Libero, Putnam ve Hayles, 1993) ve böylece mutluluk düzeylerini artırır. Ayrıca dışadönük bireylerin ödüle daha duyarlı oldukları belirtilmektedir (Lucas, Clark, Georgellis ve Diener, 2004). Mizaç ile ilgili bir boyut olarak değerlendirilen ödüle duyarlılık yaşamın erken dönemlerinde görülür (Macdonald, 1995) ve dışadönük bireylerin ödülle ilgili uyarılara içedönük bireylerden daha fazla odaklanmalarını sağlar. Dışadönükler ödüle ulaştıklarında daha fazla olumlu duygu ve dolayısıyla mutluluk yaşamaktadırlar (Tamir, Robinson ve Clore, 2002).

Beş faktör kişilik özelliklerinden yumuşak başlılık, ÖİÖ'yu anlamlı düzeyde yordamamıştır. Bu sonuç bazı çalışmaların sonuçlarıyla (ör.Huebner, 1991) benzerlik göstermektedir. Bazı araştırmalar, deneyime açıklık ve yumuşak başlılık kişilik özelliklerinin ÖİÖ ile düşük düzeyde ilişki gösterdiğini ortaya koymuştur (Marrero-Quevedo ve Carballeira-Albella, 2011; Wilson ve Gullone, 1999). Bazı araştırmalar ise özellikle yumuşak başlılık kişilik özelliğinin, ÖİÖ ile anlamlı bir ilişki göstermediğini belirtmektedir (Romero, Gomez-Fraguela ve Vıllar, 2011). Fakat literatürde ÖİÖ ile yumuşak başlılık kişilik özelliği arasında ilişkilerin olduğuna işaret eden çalışmalar da vardır (Çetin, Turgut ve Sözen, 2015). Ruiz (2005), yumuşak başlılığın ÖİÖ'yu açıklayan bir kişilik özelliği olduğunu belirtmektedir. Eryılmaz ve Ercan (2011) 19-25 yaş grubu bireylerde yumuşak başlılığın ÖİÖ'yu yordayan bir değişken olduğunu tespit etmişlerdir. ÖİÖ ile yumuşak başlılık ile ilgili farklı araştırma sonuçlarına getirilebilecek bir açıklama olarak, DeNeve ve Cooper (1998), yumuşak başlılık kişilik özelliklerinin ÖİÖ'ya etkisinin kültüre göre farklılık gösterdiğini belirtmektedir.

Kendini yıkıcı mizah ÖİÖ'yu anlamlı düzeyde yordamaktadır fakat katılımcı, kendini geliştirici ve saldırgan mizah ÖİÖ'yu anlamlı düzeyde açıklamamıştır. Açıköz'ün (2016) çalışmasında da kendini geliştirici ve katılımcı mizah ile mutluluk arasında pozitif, saldırgan ve kendini yıkıcı mizah ile negatif bir ilişki bulmuştur. Fındıklı'nın (2013) çalışmasında ise katılımcı, kendini geliştirici ve saldırgan mizah tarzları ve yaşam doyumunu arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Literatürde bu durumla ilgili farklı araştırma sonuçları bulunmaktadır. Martin'in (2004) çalışmasında, uyumlu mizah tarzları ile ÖİÖ arasında yüksek düzeyde bir ilişki bulunmuş, uyumsuz mizah tarzları ile ÖİÖ arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır. Jovanoviç'in (2011) çalışması, uyumlu mizah tarzlarının kişilik ve ÖİÖ açıklayan mekanizmalar olabileceğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte mizah tarzlarının ÖİÖ'yu çok düşük düzeyde açıkladığını ortaya koyan çalışmalar da vardır (İlhan,

2005;Öztürk, 2016). Martin (2007) uyumlu mizah tarzları ile ÖİÖ ve psikolojik iyi oluş göstergeleri arasında olumlu bir ilişki, uyumsuz tarzlardan kendini yıkıcı mizah ile olumsuz bir ilişki tespit etmiştir. Aynı çalışmada, saldırgan mizah ile ÖİÖ ve psikolojik iyi oluş göstergeleri arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır. Heintz (2017) günlük mizah davranışları ve ÖİÖ arasındaki ilişkiyi araştırmış kendini geliştirici, katılımcı ve kendini yıkıcı mizah tarzlarından türetilmiş boyutlarıyla birlikte yedi mizah davranış boyutu bulmuştur ve bu boyutların hepsinin ÖİÖ ile pozitif yönde ilişkili olduğunu saptamıştır.

Bu çalışmada duygusal zekâ değişkenlerinden genel ruh durumu, kişisel beceriler, kişilerarası beceriler ve stresle başa çıkma'nın ÖİÖ'yu anlamlı düzeyde açıkladığı gözlenmiştir. Bu sonuçlara göre duygusal zekâ düzeyi arttıkça ÖİÖ düzeyi artmaktadır. Araştırmanın bu bulgusu, ÖİÖ'nun bileşenleri ve farklı iyi oluş göstergeleriyle ilgili araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir (Austin, Saklofske ve Egan, 2005; Ciarrochi, Chan ve Caputi, 2000). Duygusal zekâ özelliklerinden olan genel ruh durumu boyutu kurulan regresyon modelinde ÖİÖ'yu en güçlü açıklayan değişken olarak gözlenmiştir. Tümkiye ve diğerlerinin (2008) çalışmasında stresle başa çıkma ve genel ruh durumunun yaşam doyumunun önemli yordayıcıları olduğu tespit edilmiştir. Duygusal zekâ, ruh sağlığı, psikolojik iyi olma, yaşam doyumu, olumlu duygulanım gibi birçok psikolojik sağlık göstergesi ile anlamlı ilişkiler ortaya koymaktadır (Carmeli, Yitzhak-Halevy ve Weisberg, 2009; Furnham ve Petrides, 2003; Palmer, Donaldson ve Stough, 2002; Saklofske, Austin ve Minski, 2003). Bununla birlikte Constantine ve Gainor (2001) empati, sözel zekâ, benlik algısı ve yaşam doyumu ile duygusal zekâ arasında pozitif yönde ilişkiler olduğunu belirtmektedirler. Duygusal zekâ ile ilgili giderek artan araştırmalar, duygusal zekâ ile sosyal-duygusal başarı, yüksek yaşam memnuniyeti, yüksek pozitif duygulanım, yüksek özsaygı, artan sosyallik, yüksek yaşam doyumu ve iyi oluş arasında anlamlı ilişkiler ortaya koymaktadır (Zeidner, Matthews ve Roberts, 2009). Duygusal zekâ, iyi olmanın yanında günlük yaşamda başa çıkmanın bir yönü olarak da ele alınmaktadır (Deniz ve Yılmaz, 2006). Duygusal zekâ özelliklerinden uyumluluk boyutuyla ÖİÖ arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ancak bu boyut ÖİÖ'yu anlamlı düzeyde yordamamaktadır. Bu çalışmanın bulgularıyla paralel araştırma bulguları vardır (Palmer, Donaldson ve Stough, 2002). Lise öğrencilerinin ÖİÖ'ları ile duygusal zekâları arasındaki ilişkiyi konu edinen bir araştırmaya göre; ÖİÖ düzeyleri ile duygusal zekâ ölçeğinin kişisel beceriler, kişilerarası beceriler, uyumluluk ve genel ruh durumu boyutu arasında orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuş fakat bu özelliklerden sadece genel ruh durumu ÖİÖ'ü anlamlı şekilde yordamıştır (Çelik, 2008). Başka bir çalışmada yeteneğe dayalı duygusal zekâ ölçümleri, ÖİÖ'nun yaşam doyumu ve duygulanım bileşenlerini anlamlı düzeyde yordamamıştır (Zeidner ve Olnick-Shemesh, 2010). Benzer bir

çalışmada, duygusal zekâ ile yaşam doyumu arasında anlamlı fakat düşük düzeyde ilişkiler bulunmuştur (İkiz ve Kırtıl-Görmez, 2010).

Bu çalışma belli bir yaş aralığında yer alan bireyleri kapsadığı için yaş ile ÖİÖ arasındaki ilişkiler de incelenmiştir. Yaş ile ÖİÖ arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Yaş değişkeniyle ilgili olarak literatürde farklı araştırma sonuçları vardır. Eryılmaz ve Ercan (2011) yaşları 14-45 arasında değişen bir örneklem üzerinde yaptıkları çalışmada yaşla birlikte ÖİÖ'nun arttığını bulmuşlardır. Ryff (1989) ÖİÖ'un yaşla birlikte arttığı ve belli bir yaştan sonra düşmediği sonucuna varmıştır. Buna karşın Blanchflower ve Oswald (2007) ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde bulunan bireylerin ÖİÖ düzeylerinin orta yetişkinlik dönemindeki bireylere oranla daha yüksek olduğunu bulmuştur. Lucas ve Gohm (2000) çalışmalarında yaşın yaşam doyumu üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını, bununla birlikte olumlu duyguların yaşam boyunca azaldığını, olumsuz duyguların ise önce azalan sonra ileri yetişkinlikte artan bir ivme gösterdiğini belirtmişlerdir. Topuz'un (2013) çalışmasının bulguları, yaşa göre ÖİÖ düzeylerinin farklılaşmadığını göstermiştir. Farklı yaşam evrelerini kapsayan yaş gruplarında yapılan mutluluk araştırmaları, yaşlılar ve gençler arasında ÖİÖ açısından anlamlı farklılıkların olmadığını kaydetmiştir (Hefferon ve Boniwell, 2011). Bu araştırmanın bulguları belirtilen bazı araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada cinsiyet ile ÖİÖ arasındaki ilişkiler de incelenmeye çalışılmıştır. Cinsiyet ÖİÖ'yu anlamlı düzeyde açıklamaktadır. Ayrıca kadın ve erkek üniversite öğrencilerinin ÖİÖ puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre kadınların ÖİÖ puanları erkeklerinkinden anlamlı düzeyde yüksektir. ÖİÖ ile cinsiyet ilişkisinde bazı araştırmalar kadınlar lehine (Eryılmaz, 2012; Shmotkin, 1990; White, 1992) bazıları ise erkekler lehine farklara işaret etmektedir (Cooper ve diğ., 1995; Eryılmaz ve Ercan, 2011; Lucas ve Gohm, 2000). Sonuçları kadınların lehine olan farklı örneklem grupları üzerinde yapılmış araştırma bulguları bulunmaktadır. Ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada kız öğrencilerin yaşam doyumu erkek öğrencilerin yaşam doyumundan yüksek bulunmuştur (Kırtıl, 2009). Tuzgöl-Dost (2007) kadın üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Endüstri sektöründe yapılan bir çalışmada kadınların yaşam doyumunun erkeklere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Keser, 2005). Sonuçları erkekler lehine olan araştırma bulguları da mevcuttur. Tümkaya (2011), erkek üniversite öğrencilerinin ÖİÖ düzeylerinin kızlarınkinden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu saptamıştır. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada erkeklerin pozitif duygulanımlarının kadınlarınkinden yüksek çıktığı belirlenmiştir (Ayyash-Abdo ve Alamuddin, 2007). Cinsiyetler arasında fark olmadığını bildiren araştırmalarda vardır (Canbay, 2010; Çakır, 2015; Gündoğar, Sallan-Gül, Uskun, Demirci ve

Keçeci, 2007). Cihangir-Çankaya (2009), öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada, öğrencilerin ÖİÖ puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır. Benzer bir grupta yapılan çalışma üniversite öğrencilerinin ÖİÖ düzeylerinin cinsiyetler açısından anlamlı bir farklılık göstermediğine işaret etmektedir (Tuzgöl-Dost, 2006). Güney Afrika ve Türk üniversite öğrencilerinin ÖİÖ düzeylerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada, her iki kültürde cinsiyetler arası farka rastlanmamıştır (Tuzgöl-Dost, 2010). Ayrıca Boysan (2012), kadın üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının, erkeklere göre daha yüksek olduğunu bulmasına rağmen, erkeklerin pozitif duygulanım düzeylerinin kadınlarından yüksek olduğunu tespit etmiştir. Aynı çalışmada negatif duygulanım açısından ise cinsiyetler arasında bir fark bulunmamıştır. Araştırmalar kadınların erkeklerden daha fazla olumsuz duygu yaşadıklarını bildirmiş olmasına rağmen yaşam doyumlarının erkeklerden çok az bir farkla yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Diener, 2009). Nitelik araştırmalar kadınların erkeklerden daha yaygın bir şekilde duygu durum bozuklukları, kaygı bozuklukları ve depresyon yaşadığını vurgulamaktadır (Önen, Kaptanoğlu ve Seber, 1995; Özcan, Uğuz ve Çilli, 2006; Tokgöz, Yaluğ, Özdemir, Yazıcı, Uygun ve Aker, 2008). Araştırmanın bu bulgusu kadınların yaşadıkları olumsuz duygu durumlarına rağmen ÖİÖ konusunda bir takım içsel kaynaklara ve başa çıkma becerilerine sahip olabilecekleri ihtimalini akla getirmektedir (Boysan, 2012). Bu durumu açıklığa kavuşturacak araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bazı çalışmalar cinsiyetin mutluluğu yordamada küçük bir etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır (Cooper ve diğ., 1995; Ryff, Lee, Essex ve Schmutte, 1994). Cenksever ve Akbaş (2007) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada cinsiyetin hem ÖİÖ hem de psikolojik iyi oluşun yordayıcıları olduğunu belirtmişlerdir. Ancak yordama katkısının yüksek olmadığı bildirilmiştir

Özetle bu çalışmada beş faktör kişilik özelliklerinden nevrozizm, sorumluluk, dışadönüklük ve deneyime açıklık ÖİÖ'yu anlamlı düzeyde yordamaktadır. Mizah tarzlarından yalnız kendini yıkıcı mizah ÖİÖ anlamlı düzeyde açıklamaktadır. Duygusal zekâ boyutlarından genel ruh durumu, stresle başa çıkma, kişisel beceriler ve kişilerarası beceriler de ÖİÖ'yu anlamlı düzeyde yordamaktadır. Ayrıca yaş ve cinsiyet ile ÖİÖ arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın belli sınırlılıkları vardır. Araştırma grubunun belli bir üniversiteden seçilmiş olması sınırlılıklardan biridir. Sonuçların katılımcıların kişisel ifadelerine bağlı olması başka bir sınırlılık olarak ön plana çıkmaktadır. ÖİÖ hem farklı psikolojik değişkenlerle hem de kültürel unsurla ilişkili bir kavramdır. Bu bakımdan yapılacak çalışmaların kültüre duyarlı bir nitelikte tasarlanıp daha karmaşık modellerle yapılandırılmaları önerilmektedir.

Kaynakça / References

Acar, F. (2001). *Duygusal zekâ yeteneklerinin göreve yönelik ve insana yönelik liderlik davranışları ile ilişkisi: Banka şube müdürleri üzerine bir alan araştırması*, (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Açıkgöz, M. (2016). *Çukurova Üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinin psikolojik sağlamlık ile mizah tarzları ve mutluluk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çağ Üniversitesi, Mersin.

Albuquerque, I.; Lima, M.P.; Matos, M. & Figueiredo, C. (2012). Personality and subjective well-being: What hides behind global analyses? *Social Indicators Research*, 105, 447-460.

Argyle, M. (1996). Subjective wellbeing. In A. Offer (Eds.), *In pursuit of the quality of life*(pp. 18-45). New York: Oxford University Press.

Argyle, M. (1999). Causes and correlates of happiness. In D. Kahneman, E. Diener, N. Schwarz (Eds.), *Well-being: The foundations of hedonic psychology*. New York: Russell Sage Foundation.

Argyle, M. & Lu, L. (1990). Happiness and social skills. *Personality and Individual Differences*, 11(2), 1254-1260.

Austin, E.; Saklofske, D. H. & Egan, V. (2005). Personality, well-being and health correlates of trait emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 38(3), 547-558.

Aydoğan, A. (2005). *Kişilik: Oluşumu ve sorunları*. İstanbul: İz.

Ayyash-Abdo, H. & Alamuddin, R. (2007). Predictors of subjective well-being among college youth in Lebanon. *The Journal of Social Psychology*, 147(3), 265–284.

Balcı, A. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A.

Barker, C.; Pistrang, N. & Elliott, R. (2002). *Research methods in clinical psychology*. Chichester: John Wiley & Sons.

Barrick, M. R. & Mount, M. K. (1991). The big five personality dimensions and job performance: A meta-analysis. *Personnel Psychology*, 44, 1-26.

Bar-On, R. (1997). *Bar-On emotional quotient inventory user's manual*. Toronto: MHS Inc.

Bar-On, R. (2000). Emotional and social intelligence: Insights from the Emotional Quotient Inventory. In R. Bar-On and J.D.A. Parker (Eds.), *the handbook of emotional intelligence*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*, 18, 13-25.

Blanchflower, D. G. & Oswald, A. J. (2007). Is well-being u-shaped over the life cycle? The Warwick economics research paper series (TWERPS) 826, University of Warwick, Department of Economics.

Boysan, M. (2012). *Üniversite öğrencilerinde erken dönem uyumsuz şemalar, başa çıkma stilleri ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilere yönelik bir model sınaması*,(Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Brebner, J. (1998). Happiness and personality. *Personality and Individual Differences*, 25, 279-296.

Büyüköztürk, Ş.; Kılıç-Çakmak, E.; Akgün, Ö. E.; Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara:A Pegem Akademi.

Carmeli, A.; Yitzhak-Halevy, M. & Weisberg, J. (2009). The relationship between emotional intelligence and psychological well-being. *Journal of Managerial Psychology*, 24(1), 66-78.

Cenkseven, F. & Akbaş, T. (2007). Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi. *TürkPsikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 43-62.

Cihangir-Çankaya Z. (2009). Öğretmen adaylarında temel psikolojik ihtiyaçların doyumu ve iyi olma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 691-711.

Ciarrochi, J. & Chan, A. P. (2000). Caputi a critical evaluation of the emotional intelligence construct. *Personality and Individual Differences*, 28, 539-561.

Constantine, M. G. & Gainor, K. A. (2001). Emotional intelligence and empathy: Their relation to multicultural counseling knowledge and awareness. *Professional School Counseling*, 5(2), 131-137.

Cooper, H.; Okamura, L. & McNeil, P. (1995). Situation and personality correlatis of psychological well-being: Social activity and personal control. *Journal of Research in Personality*, 29, 395-417.

Costa, P. T. & McCrae, R. R. (1980). Influence of extraversion and neuroticism on subjective well-being: Happy and unhappy people. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38, 668-678.

Costa, P. T. & McCrae, R. R. (1992). Revised NEO personality inventory (NEO PI-R) and NEO five-factor inventory professional manual. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.

Çelik, Ş. (2008). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal zekâ açısından incelenmesi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tez). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Çetin, F.; Turgut, H. & Sözen, C. H. (2015). Öznel iyi oluşun yordanmasında sabit kişilik örüntüsü: Psikolojik sermayenin aracı rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(76), 68-75.

De Lazzari, S. A. (2001). *Emotional intelligence, meaning, and psychological well-being: A comparison between early and late adolescence*,(Unpublished Masters Thesis). Trinity Western University, Langley, B. C., Canada.

DeNeve, K. M. & Cooper, H. (1998). The happy personality a meta analysis of personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 124,197-229.

- Deniz, M. & Yılmaz, E. (2006). Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ ve stresle başa çıkma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25), 17-26.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, 542-575.
- Diener, E. (2003). What is positive about positive psychology: The curmudgeon and Pollyanna. *Psychological Inquiry*, 14, 115-120.
- Diener, E. (2009). The science of well-being: The collected works of Ed Diener. Social Indicators Research Series, 37. The Netherlands: Springer.
- Diener, E. D.; Emmons, R. A.; Larsen, R. J. & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Diener, E. & Larsen, R. J. (1993). The experience of emotional well-being. In M. Lewis, J.M. Haviland (Eds.), *Handbook of emotions*. New York, NY, US: Guilford Press.
- Diener, E.; Suh, E. & Oishi, S. (1997). Recent findings on subjective well-being. *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24(1), 25-41.
- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Durak M, Senol-Durak, E. & Gençöz T. (2010). Psychometric properties of the satisfaction with life scale among Turkish university students, correctional officers, and elderly adults. *Social Indicators Research*, 99, 413-429.
- Eryılmaz, A. (2009). *Başta çıkma stratejilerinin kişilik özellikleriyle ergen öznel iyi oluşu arasındaki aracı rolü*, (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Eryılmaz, A. & Atak, H. (2011). Ergen öznel iyi oluşunun öz saygı ve iyimserlik eğilimi ile ilişkisinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37) 170-181.
- Eryılmaz, A. & Ercan, L. (2011). Öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 139-151.
- Eryılmaz, A. & Öğülmüş, S. (2010). Ergenlikte öznel iyi oluş ve beş faktörlü kişilik modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 189-203.
- Fındıklı, E. B. (2013). *Okul yöneticilerinin mizah tarzları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Furnham, A. & Cheng, H. (1997). Personality and happiness. *Psychological Reports*, 80, 761-762.
- Furnham, A. & Petrides, K. V. (2003). Trait emotional intelligence and happiness. *Social Behavior and Personality*, 31(8), 815-824.
- Garcia, D. & Erlandsson, A. (2011). The relationship between personality and subjective well-being: Different association patterns when measuring the affective component in frequency and intensity, *Journal Happiness Study*, 12, 1023-1034.

- Gençöz, T. (2000). Pozitif negatif duygu ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 19-28.
- Goldberg, L. R. (1999). A broad-bandwidth, public-domain, personality inventory measuring the lower-level facets of several five-factor models. *Personality Psychology in Europe*, 7, 7-28
- Grant, S.; Langan-Fox, J. & Anglim, J. (2009). The big five traits as predictors of subjective and psychological well-being. *Psychological Reports*, 105(1), 205-231.
- Gutierrez, J. L. G.; Jimenez, B. M.; Hernandez, E. G. & Puente, C. P. (2005). Personality and subjective well-being: Big five correlates and demographic variables. *Personality and Individual Differences*, 38, 1561-1569.
- Gündoğar, D.; Sallan-Gül, S.; Uskun, E.; Demirci, S. & Keçeci, D. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 10, 14-27.
- Gündoğdu, R. & Yavuzer, Y. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaçlarının demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 115-131.
- Hampes, W. (2006). Humor and shyness: The relation between humor styles and shyness. *Humor- International Journal of Humor Research*, 19(2), 179-187.
- Hayes, N. & Joseph, S. (2003). Big five correlates of three measures of subjective well-being. *Personality and Individual Differences*, 34(4), 723-727.
- Hefferon, K. & Boniwell, I. (2011). *Positive psychology: Theory, research and applications*. England: Mc Graw Hill.
- Heintz, S. (2017). Putting a spotlight on daily humor behaviors: Dimensionality and relationships with personality, subjective well-being, and humor styles. *Personality and Individual Differences*, 104, 407-412
- Hidalgo, J. L.; Bravo B. N.; Martínez, I. P.; Pretell, F. A.; Postigo, J. M. L. & Rabadán, F. E. (2010). Psychological well-being, assessment tools and related factors. In I.E Wells (Eds), *Psychological well-being*. New York: Nova Science Publishers.
- Hooda, D.; Sharma, N. R. & Yadava, A. (2009). Social Intelligence as a predictor of positive psychological health. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 35(1), 143-150.
- Hřebíčková, M. Ī Blatný, M. & Jelínek, M. (2010). Personality as a predictor of subjective well-being in adulthood. *Československá Psychologie*, 50(1), 31-41.
- Huebner, E. S. (1991). Correlates of life satisfaction in children. *School Psychology Quarterly*, 6(2), 103-111.
- Izard, C. E.; Libero, D. Z.; Putnam, P. & Haynes, O. M. (1993). Stability of emotion experiences and their relations to traits of personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(5), 847-860

- İkiz, F. E. & Kırtıl-Görmez, S. (2010). Investigation of emotional intelligence and life satisfaction in secondary school students. *İlköğretim Online*, 9(3), 1216-1225.
- Jovanović, V. (2011). Do humor styles matter in the relationship between personality and subjective well-being? *Scandinavian Journal of Psychology*, 52(5), 502-507.
- Judge, T. A. & Higgins C. A. (1999). The big five personality traits, general mental ability, and career success across the lifespan. *Personal Psychology*, 52, 621–653.
- Kalaycı, Ş. (2005). *SPSS Uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil.
- Kazarian, S. S. & Martin, R. A. (2004). Humor styles, personality and well-being among Lebanese University students. *European Journal of Personality*, 18, 209-219.
- Keser, A. (2005). İş doyumunu ve yaşam doyumunu ilişkisi: Otomotiv sektöründe bir uygulama. *Çalışma ve Toplum*, 4, 76-95.
- Kırtıl, S. (2009). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile yaşam doyumunu düzeylerinin incelenmesi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kümbül-Güler, B. & Emeç, H. (2009). Yaşam memnuniyeti ve akademik başarıda iyimserlik etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(2), 129-149.
- Lucas, R. E.; Clark, A. E.; Georgellis, Y. & Diener, E. (2004). Unemployment alters the set point for life satisfaction. *Psychological Science*, 15, 8-13.
- Lucas, R. E. & Diener, E. (2001). Understanding extravert's enjoyment of social situations: The importance of pleasantness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 343-356.
- Lucas, R. E. & Diener, E. (2008). Personality and subjective well-being. In O.P. John, R.W. Robins and L.A. Pervin (Eds.), *Handbook of personality. Theory and research*. New York: Guilford Press.
- Lucas, R. E. & Gohm, C. L. (2000). Age and sex difference in subjective well-being cross cultures. In E. Diener and E.M. Suh (Eds.), *Culture and subjective well-being*. London: The MIT Press.
- Lui, P. P.; Rollock, D.; Chang, E. C.; Leong, F. T. L. & Zamboanga, B. L. (2016). Big five personality and subjective well-being in Asian Americans: Testing optimism and pessimism as mediators. *Asian American Journal of Psychology*, 7(4), 274-286.
- Lyubomirsky, S. (2007). *How of happiness*. New York: Penguin Press Inc.
- Magnus, K. & Diener, E. (1991). A longitudinal Analysis of personality, life events and subjective well-being. *Paper Presented at the Sixty-Third Annual Meeting of the Midwestern Psychological Association*, Chicago.
- Marrero-Quevedo, R. J. & Carballeira-Abella, M. (2011). Well-being and personality: Facet-level analyses. *Personality and Individual Differences*, 50(2), 206-211.

Martin R. A. (2004). Sense of humor and physical health: theoretical issues, recent findings, and future directions, humor. *International Journal of Humor Research*, 17 (1/2) 1-19.

Martin, R. A. (2007). *The psychology of humor: An integrative approach*. Burlington, MA: Elsevier Academic Press.

Martin, R. A.; Puhlik-Doris, P.; Larsen, G.; Gray, J. & Weir, K. (2003). Individual differences in uses of humor and their relation to psychological well-being: Development of the Humor Styles Questionnaire. *Journal of Research in Personality*, 37(1), 48-75.

McCrae, R. R. & Costa, P. T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 81-90.

McCrae, R. R. & Costa, P. T. (1991). Adding leisure and work: The full five factor model and well-being. *Personality and Social Psychology*, 17, 227-232.

McCrae, R. R. & Costa, P. T. (2003). *Personality in adulthood: A five-factor theory perspective*. New York: Guilford Press.

Morrison, K. A. (1997). Personality correlates of the five-factor model for a sample of business owners/managers: associations with scores on self-monitoring, type A behavior, locus of control, and subjective well-being. *Psychological Reports*, 80, 255-272.

Momeni, S. (2016). *Öznel iyi oluş, kişilik özellikleri, olumlu ebeveyn inançları ve sosyal destek ilişkisi: Bir model sınaması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Oğuz-Duan, N. & Tan, Ş. (2013). Minnettarlık ve yaşam amaçları yazma çalışmalarının öznel iyi oluşa etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(40), 154-166.

Önen, F. R.; Kaptanoğlu, C. & Seber, G. (1995). Kadınlarda depresyonun yaygınlığı ve risk faktörlerle ilişkisi. *Kriz Dergisi*, 3(1-2), 88-103.

Özcan, M.; Uğuz, F. & Çilli, A. S. (2006). Ayaktan psikiyatri hastalarında yaygın anksiyete bozukluğunun yaygınlığı ve ek tanılar. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 276-285.

Öztürk, S. (2016). *15-18 yaş grubu öğrencilerinin mizah tarzları ve sosyal karşılaştırma düzeylerinin yaşam doyumlarına ve kaygı düzeylerine etkisi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Palmer, B.; Donaldson, C. & Stough, C. (2002). Emotional intelligence and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 33, 1091-1100.

Penley, J. A. & Tomaka, J. (2002). Associations among the big-five, emotional responses, and coping with acute stress. *Personality and Individual Differences*, 32, 1215-1228.

Romero, E.; Gomez-Fraguela, J. A. & Villar, P. (2012). Life aspirations, personality, traits and subjective well-being in a Spanish sample. *European Journal of Personality*, 26, 45-55.

Ryff, C. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069-1081.

- Ryff, C. D. & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719-727.
- Ryff, C. D.; Lee, Y. H.; Essex, M. J. & Schmutte, P. S. (1994). My children and me: Midlife evaluations of grown children and self. *Psychology and Aging*, 9, 195-205.
- Saklofske, D. H.; Austin, E. J. & Minski, P. S. (2003). Factor structure and validity of a trait emotional intelligence measure. *Personality and Individual Differences*, 34, 707-721.
- Seligman, M. E. P. & Pawelski, J. O. (2003). Positive psychology: FAQs. *Psychological Inquiry*, 159-163.
- Shmotkin, D. (1990). Subjective well-being as a function of age and gender: A multivariate look for differentiated trends. *Social Indicator Research*, 23, 201-230.
- Smith, A. A. (2010). *Personality as a moderating variable between loss of relationship and subjective well-being in college students*, (Unpublished doctoral dissertation). Texas A&M University, Texas.
- Somer, O. (1998). Türkçe'de kişilik özelliğini tanımlayan sıfatların yapısı ve Beş Faktör Modeli. *Türk Psikoloji Dergisi*, 35-62.
- Somer, O.; Korkmaz, M. & Tatar, A. (2002). Beş faktör kişilik envanterinin geliştirilmesi-I: Ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-37.
- Tamir, M.; Robinson, M. D. & Clore, G. L. (2002). The epistemic benefits of trait-consistent mood states: An analysis of extraversion and mood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83(3), 663-677.
- Tatar, A. (2005). *Çok boyutlu kişilik envanteri'nin madde-cevap kuramına göre kısa formunun geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi*, (Yayınlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Thorson, J. A.; Powell, F. C.; Schuller, I. S. & Hampes, W. P. (1997). Psychological health and sense of humor. *Journal of Clinical Psychology*, 53(6), 605-619.
- Tkach, C. & Lyubomirsky, S. (2006). How do people pursue happiness? Relating personality, happiness-increasing strategies, and well-being. *Journal of Happiness Studies*, 7(2), 183-225.
- Tokgöz, G.; Yalug, İ.; Özdemir, S.; Yazıcı, A.; Uygun, K. & Aker, T. (2008). Kanser hastalarında majör depresyon yaygınlığı ve ilişkili etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 59-66.
- Topuz, C. (2013). *Üniversite öğrencilerinde özgeciliğin öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Üniversitesi, İstanbul.
- Tuzgöl-Dost, M. (2006). Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 188-197.
- Tuzgöl-Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 132-143.

Tuzgöl-Dost, M. (2010). Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 75-89.

Tümkiye, S.; Hamarta, E.; Deniz, M. E.; Çelik, M. & Aybek, B. (2008). Duygusal zekâ, mizah tarzı ve yaşam doyumunu: Üniversite öğretim elemanları üzerine bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 1-18.

Tümkiye, S. (2011). Türk üniversite öğrencilerinde öznel iyi oluşu yordayan sosyo-demografik değişkenler ve mizah tarzları. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 158-170.

Watson, D.; Clark, L. A. & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 1063-1070.

Wayne, J. H.; Musisca, N. & Fleeson, W. (2004). Considering the role of personality in the work-family experience: Relationships of the big five to work-family conflict and facilitation. *Journal of Vocational Behavior*, 64(1), 108-130.

White, J. M. (1992). Marital status and well-being in Canada - an analysis of age group variations. *Journal of Family*, 13, 390-399.

Wilson, K. & Gullone, E. (1999). Relationship between personality and affect over the lifespan. *Personality and Individual Differences*, 27(6), 1141-1156.

Yazıcı, H. (2013). Bektaşî fıkralarının mizah anlayışı ve işlevi bağlamında bireysel ve toplumsal ruh sağlığı. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 65, 281-298.

Yerlikaya, E. E. (2009). *Üniversite öğrencilerinin mizah tarzları ile algılanan stres, kaygı, depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Yayınlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.

Zeidner, M.; Matthews, G. & Roberts, R. D. (2009). *What we know about emotional intelligence: How it affects learning, work, relationships, and our mental health*. London: The MIT Press

Zelvys, V. I. (1990). Obscene humor: What the hell? Humor. *International Journal of Humor Research*, 3(3), 323-332.